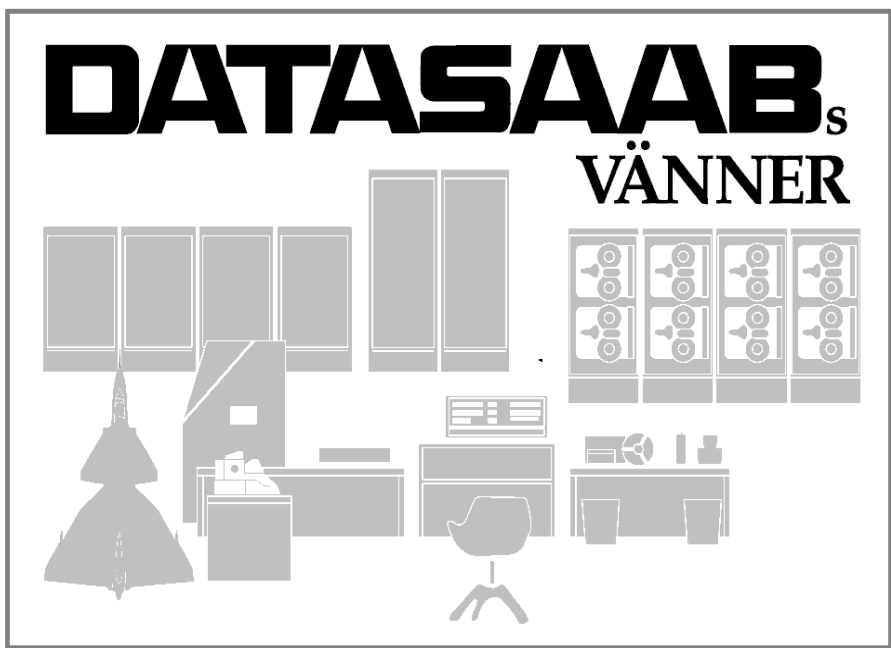

MEMLEMSBLAD

Datsaabs Vänner - En ideell förening för datorhistoria och IT - utveckling

Ordförande har ordet - sid 2

Besök i Landsarkivet i Vadstena - sid 2

Datapionjärer ur tiden - sid 4

NR 4 - NOVEMBER 2007 - ÅRGÅNG 14

Utgivare: Lennart Pettersson, tel 013-662 83, email lenp@algonet.se

Redaktör: Sven-Erik Järkelid, tel 013-701 21, email ibs769n@tinet.se

Adress: c/o Sven-Erik Järkelid, Ärenprisivägen 36, 585 64 LINGHEM

Hemsida: <http://www.datsaab.se>

Ordförande har ordet

Ja så känns det ibland när man ska försöka förmedla något av det som händer och ska hända i föreningen. Bland det som gläder mig just nu är att jag hittat ett ex. av broschyren vars framsida du ser här till vänster. Jag trodde att jag slängt den vid något stödanfall. Men så kom det fram en kartong med nostalgisk beslutsvanda häromdagen, och där låg ett par exemplar. Den är ett tidsdokument från 1982 och ett försök att peppa dem som dataåldern kastade sig över utan förbarmande. Jag hoppas vi kan göra den tillgänglig i sin helhet på hemsidan.

Vi har ju lagt ner en hel del arbete på att hjälpa till med insamlandet av museiföremål till IT-Ceum - där det förresten pågår en rolig och intressant utställning om dataspel. Även här visar det sig att Datasaab genom Göran Sundqvist och D2 var tidigt ute. (Året var 1960 så var han först?). Museiföremålen var det ja! Det verkar nu helt bestämt att det - nu ganska omfattande - förrådet fraktas till Stockholm och Tekniska Museet.

IT-Ceum kommer även i fortsättningen att vara utställningsplatsen där man visar gammal och dagsaktuell IT-utveckling.

Som omtalats tidigare så har det startats ett projekt vid KTH för att dokumentera dataindustrins historia samt hur andra verksamhetsområden påverkades av datoriseringen. I den andan ska vi tillsammans med Dataföreningen Öst försöka skapa ett nätverk av liknande föreningar. Det är ju också i den andan som vi försöker få till stånd en "bankutställning" som inte bara beskriver tekniken.

Men det viktigaste är ändå våra utflykter och sammankomster. Och närmast står vårt julbord för dörren. Jag ser fram emot att få träffa er där och se att alla hänger med. Så vi ses!

Lennart

Mitt första besök i "Datasaaabs historiska arkiv" i Vadstena 3-4 sept. 2007

Jag vill börja med att citera vad arkivgruppen (=Åke Bertner, Hans Ericsson, Bengt Jiewertz, Ulla-Greta Malmqvist, Kenneth Nilsson, Olof Perers, Sune Sjölund och Viggo Wentzel skrivit om "Motiv, mål och syfte" för "Datasaaabs historiska arkiv i Vadstena" i Juni 1991:

"I all historisk forskning utgör arkiven en av de viktigaste kunskapskällorna. När vi nu gripit oss an med uppgiften att åstadkomma ett historiskt arkiv för den industri, som under en tidsperiod gick under namnet Datasaab, har vi satt som mål att iordningställa och organisera ett arkiv av en sådan kvalitet och med en sådan förvaring att det är användbart och tillgängligt"

Arkivgruppen har gjort ett fantastiskt arkiv för oss alla. Ovärderligt enligt min mening.

Jag 'lider' av en åkomma som på latin kallas för 'nemo'. Den har många 'biverkningar' som lärande, erfarenhet, nyfikenhet, ifrågasättande, kunskap, människo-känedom, kamratskap, arbetsglädje mm. Personligen drabbades jag första gång-en 1956 (=Platensgatan). Därefter fick jag ett återfall i november 1961 (=Hjalmar Blomqvist

Industrigatan). Allt sedan dess har det inte funnits hjälp att tillgå för att dämpa min form av 'nemo'. Givetvis har det under perioden 1956 - 1977 funnits tillfällen då min 'nemo' dämpats med hjälp av 'administration' och 'ointresse' vilket är välkända metoder för behandlingen av 'nemo'.

Under ca 50 år har jag haft ett intresse av att få svar på 'nemo-frågor' som:

- *Varför uppför sig mekaniska saker så konstigt?*
- *Varför löser man mekaniska problem på/med elektronik?*
- *Varför finns det så få som är duktiga på både mekanik och elektronik?*
- *Varför bygger man så många regelverk som leder till huvudvärk?*
- *Varför är ett mekaniskt problem nästan olösligt?*
- *Varför är nytänkande så svårt att ta till sig?*

Under de senaste 10 åren har, med ålderns rätt, min 'nemo' dämpats något då jag varit med om återvändardagar, årsmöten, personliga möten och utflykter. Det har visat sig att dessa aktiviteter, i allra högsta grad, dämpat min 'nemo'. Under några timmars 'behandling' vid dessa tillfällen samlas alla vid vår 'önskebrunn' DATASAAB.

Vi kastar oförtänt ner någon minnesbild eller historia. Väntar och kanske kastar man något ytterligare oförtänt. Och då blir det precis som de har det på Island. Från 'ingenstans' kommer det värme, kommentarer och skratt, likt en geysir.

Island har ett kallt klimat	- DATASAAB var varmt och ombonat
Island är en ö mitt i Atlanten.	- DATASAAB var en del av vår värld
Närmast Island ligger Grönland	- DATASAAB låg nära SAAB Tannefors
Av marken är bara 1 % odlad	- ?

Telefonkatalogerna på Island listar människorna i alfabetisk ordning enligt förnamnet, eftersom förnamnet är det officiella namnet. Efternamn avslöjar faderns namn, dvs. vems dotter eller son det är fråga om.

Jag lämnar Island men behåller 'önskebrunnen' DATASAAB, med alla historier och verkliga händelser, kvar i tankarna. Där finns mycket som är odokumenterat. Det är 'önskebrunnen' jag haft förmånen att utnyttja för att bekämpa min 'nemo'.

För att öka min kunskap om, varför saker och ting blev som de blev, har jag alltid längtat till "Datasaabs historiska arkiv" i Vadstena. Avtåndet Stockholm - Vadstena har initialt varit en bidragande ursäkt. Men min devis " -Dö inte nyfiken" har gjort det möjligt att få besöka arkivet under två mycket intressanta dagar.

Tänk att få tillgång till spritsstenciler, dokument skrivna på 'smörpapper' för att kunna kopieras!

Innan arkivbesöket hade Heike Bergsten förbarmat sig över mig och försett mig med principerna och uppläggningsen av all dokumentation i arkivet. Därefter skrev jag ner alla mina minnen, med inriktning på all kringutrustning, som jag upplevt som 'särskilt svåra problem', långbänkar osv.

Med dessa två dokument, index och problem, försökte jag matcha fram dokument som kanske kunde ge mig svar på frågor som kravspecifikationer, utvärderingar, tester, driftproblem, åtgärder beträffande felhantering ur preventiv och korrektiv synpunkt. Kunde jag vara mer förbe-

redd inför uppgiften?

Jag packade bilen med digitalkamera, USB-minne, papperskopior på index och 'problemlistan'. Var spänd på uppgiften hur det skulle gå. Skulle jag hitta något intressant, skulle jag ge upp för administrationen kring arkivet, behöver jag ledsagare i arkivet, skulle personalen på landsarkivet orka med mig och mina frågor? Många frågor rörde sig i huvudet när jag stegade in på bron över vallgraven.

Vallgraven väckte också upp ett DATASAAB-minne från platsen från tiden då vi hade verksamhet i H-huset i Tannefors och hade en grupp tjeckiska tekniker på kurs.

Det var en kall vårlördag och jag erbjöd dem att göra en resa till Rökstenen-Alvastra-Omberg-Ellen Key-Motala-Ulfåsa. De tackade JA och fem stycken tjeckiska tekniker och undertecknad (=3st i baksätet, 1st i framsätet, 1st i bagaget på Volvo-Duetten samt jag som ciceron) startade resan. Vi kommer till bron över vallgraven till Vadstena slott.

En tekniker hivar upp sin kamera för att förevisa möjligheten att komma ut ur Tjeckoslovakien. Han har lite svårt att få med oss alla på kortet. Vi tränger ihop oss. Samtidigt backar han för att få med så mycket som möjligt av slottet. Då händer det! Han backar lite snett och trillar i det iskalla vattnet. Det är 'brist' på bryggor och möjligheter att komma upp.

En okänd person rusar fram till kajkanten för att hjälpa till genom att ge sina råd. Jag förklarar för den okända mannen att han, som befinner sig i vattnet är tjeck och, kan ingen svenska. Då

vänder sig den hjälpsamma personen mot den sprattlande tjeckiska teknikern i vattnet, formar sina händer framför munnen och skriker "Is it cold?".

Vi räddar teknikern. Jag hämtar Duetten, drar på full värme. Därefter förser jag mig med hans våta byxor och skjorta. Uppsöker en herrklädesaffär uppe vid torget för att fixa fram torra kläder. Där fanns ingen handduksaffär men expeditionen överlämnar 1 par strumpor som rabatt samt 3st frottehanddukar från deras personaltoalett. Resan fortsätter därefter mot Motala .

Jag fortsätter in i värmen i Landsarkivet. Det blir en oförglömlig upplevelse under 2 dagar 3-4 sept. 2007. Vilket Datasabarkiv vi har!

Här bänkar jag mig på forskarplats 38. Får en rundvandring i arkivet och en bra introduktion. Plockar fram mina dokument och får 'en kartong datasaab' på bordet. Kommer helt av mig. Börjar vända på papper efter papper. Sidorna väcker mina slumrande minnen. Gräver lite nervöst fram min digitalkamera för att fotografera av vissa sidor för att inte glömma bort detaljerna. Under dessa två dagar samlas ca 200 kort på USB-minnet.

På min lista har jag prickat av 5-6 punkter av

intresse. Med alla dessa foton har jag redan fått lite kunskap/vetskap om hur man upptäckte och försökte lösa problemen med 'våra' datorers kringutrustning För närvarande skriver/beskriver jag olika kringutrustningar. Inriktningen är att försöka beskriva dem ur teknisk funktion samt hur man bearbetade tekniska problem internt samt mot underleverantörerna.

I tidningen NY TEKNIK fanns en ingenjör Lundström som hade till uppgift att beskriva olika tekniska saker på ett populärt sätt. Min förhoppning är att försöka använda hans pedagogik och förklara för intresserade efterkommande den teknik som gällde för 60- och 70-talet. Testade en ung man, som installerade glasfiberbredband i vår lägenhet, om/vad han visste om ferritkärnor, transistorer och hålkort. Han talade om att han gått den tekniska linjen i skolan. Tråkigt nog visste han inte något om 'fortidens' teknik.

Avslutningsvis vill jag ännu en gång påminna alla som läst mina rader att hjälpa till med sina egna historier. De flesta historier, som vi skrattar åt idag, har sitt ursprung i utebliven information, kunskap. Men alla ville hjälpas åt för att hålla igång vårt DATASAAB var och en efter sin pipa.

HJÄLP MIG ATT FYLLA 'ÖNSKEBRUNNEN'!

Till sist ett ödmjukt och varmt tack till alla på vår jord ...och i himlen, som sammanställt denna fantastiska skatt över DATASAAB's verksamhet.

Skeppsvik en kall kväll näst sista dagen i Oktober 2007.

/Anders Vistby

Mejla mig gärna!

anders.vistby@gmail.com

Datapionjärer ur tiden

Erik Stemme, en av Sveriges mest framstående datorpionjärer, har avlidit efter en tids sjukdom. Han blev knappt 86 år gammal.

Minnesord var införda i Corren den 27 oktober och finns även på http://www.cse.chalmers.se/minnesord_erik_stemme.pdf och <http://www.datasaab.se>

Ännu en USA-stipendiat och pionjär har dött, nämligen Carl-Erik Fröberg, mannen bakom Sveriges andra elektroniska dator Smil.

Se t ex <http://sydsvenskan.se/familj/minnesord/article275392.ece>